

ROMA KATOLİK KİLİSESİ VE

KADIN

-Meydan Okumalar Krizler ve Yanıtlar-

Duygu METE DOĞAN

Eskiyeni Yayınları: 222

ROMA KATOLİK KİLİSESİ VE KADIN
-Meydan Okumalar Krizler ve Yanıtlar-

Duygu METE DOĞAN

© FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SAN. ve TİC. LTD. ŞTİ.
(Sertifika no: 13178)

Mizanpaj ve Kapak
FCR

Baskı ve Cilt
NY MATBAACILIK YAYINCILIK
KAĞITÇILIK TİC. VE SAN. LTD. ŞTİ.
Ostim OSB Mh. 1250 Cd. No: 24 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0533) 591 86 17 (Sertifika no: 50732)

1. Baskı: Şubat 2024

ISBN: 978-625-6781-34-4

FCR YAYIN REKLAM BİLGİSAYAR SANAYİ ve TİC. LTD. ŞTİ.
Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1
Ulus-Altındağ/ANKARA • Tel: (0312) 310 08 60
Web: www.fcr.com.tr • e-mail: fcr@fcr.com.tr

ROMA KATOLİK KİLİSESİ VE

KADIN

-Meydan Okumalar Krizler ve Yanıtlar-

Duygu METE DOĞAN

Ankara 2024

Duygu METE DOĞAN

2016 yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun oldu. 2018 yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Felsefe ve Din Bilimleri bölümünde Araştırma Görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2019 yılında Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde *Kutsal Kitaplar Bağlamında İlahî Dinlerde İnsan Kavramı* adlı çalışması ile yüksek lisansını tamamladı. Aynı yıl Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri bölümünde doktora eğitimine başladı. 2023 yılı Eylül ayında Prof. Dr. Süleyman Turan danışmanlığında *Roma Katolik Kilisesi'nde Kadın* isimli çalışmasıyla doktorasını tamamladı. Hâlen Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

ÖN SÖZ

Yaratılışı, eş ve annelik rolleri ile toplumsal hayattaki hak ve sorumlulukları bakımından kadın, tarih boyunca çeşitli din ve kültürlerde başlıca tartışma konuları arasında olagelmıştır. Genel olarak Hıristiyanlık ve özelde Roma Katolik Kilisesi açısından bakıldığında da kadın, kutsal metinler, mevcut sosyo-kültürel şartlar, yaşanan gelişmeler ve geliştirilen reaksiyonlarla bağlantılı olarak birbirinden farklı telakki ve uygulamalara konu olmuştur. Dünya nüfusunun yaklaşık %33'ünü oluşturan Hıristiyanların yarısından fazlasını Katolik Kilisesi mensuplarının teşkil ettiği dikkate alındığında tarihsel süreçte Roma Katolik Kilisesi'nin kadına bakışında bir değişimin yaşanıp yaşanmadığını ortaya koymanın önem arz ettiği söylenebilir. Bu noktadan hareketle Roma Katolik Kilisesi'nin kadına bakışının inceleme konusu yapıldığı bu çalışmanın, konuyla ilgili zihinlerde oluşabilecek temel sorulara yanıt oluşturacağını ve bugün Kilise'nin kadınlara ilişkin söylem ve uygulamalarının daha iyi analiz edilmesine katkı sağlayabileceğini ümit ediyoruz.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında birçok kişinin katkı ve desteği olmuştur. Bu bağlamda öncelikle çalışma konusunun seçimi ve yazım aşamalarında görüş ve önerileriyle bana rehberlik eden kıymetli hocam Prof. Dr. Süleyman Turan'a bilhassa teşekkür ediyorum. Çalışmanın şekillenmesi ve kemale ermesindeki katkılarından dolayı Prof. Dr. İhsan Arslan, Doç. Dr. Emine Battal ve Prof. Dr. Salih Sabri Yavuz'a teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca çalışma boyunca desteklerini esirgemeyerek kıymetli tavsiyele-

riyle yol gösteren saygıdeğer hocam Prof. Dr. Mustafa Alıcı'ya şükranlarımı sunuyorum. Son olarak, eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi yardımlarıyla beni daima destekleyen aileme ve eşime de teşekkürlerimi sunuyorum.

Duygu METE DOĞAN

2024

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	5
KISALTMALAR	11
GİRİŞ	13
1. ERKEN DÖNEM KİLİSE'DEN MODERN DÖNEME KADIN	23
1.1. Hıristiyanlığın Doğuşu Öncesi Sosyo-Kültürel Zemin: Antik Yunan Roma ve Yahudi Dinî Geleneğinde Kadın.....	23
1.2. Erken Dönem Kilise'de Kadın	30
1.2.1. İsa Mesih'in Kadınlara Yaklaşımı.....	31
1.2.2. Havarilerin Kadınlara Yaklaşımı.....	41
1.2.3. Aziz Pavlus'un Kadınlara Yaklaşımı	45
1.3. Patristik Dönemde Kadın	54
1.3.1. İskenderiyeli Clement: "Hayatın ve Ölümün Mimarı" Olarak Kadın.....	55
1.3.2. Tertullian: "Şeytanın Giriş Kapısı" Olarak Kadın	56
1.3.3. Origen: "Zayıf" ve "Erkeğe Bağlı Bir Varlık" Olarak Kadın	59
1.3.4. Augustine: "Şeytanın Kötülük Planlarının Aracı" Olarak Kadın.....	61
1.4. Orta Çağ'da Kilise'de Kadın.....	65
1.4.1. Kadının Doğası	66
1.4.2. Evlilik Hayatı	69
1.4.3. Kilise İçindeki Yaşam: Manastırlar Kutsal Bakirelik ve Azizelik Kültürünün Gelişimi.....	70
1.4.4. Kilise'deki Önemli Kadın Figürler	78
1.5. Reform-Karşı Reform Sürecinden II. Vatikan Konsili'ne Kadın---	84
1.5.1. Trent Konsili ve Kilise'deki Reform Çalışmaları	85
1.5.2. Reform Sonrası Batı'da Yaşanan Gelişmeler	89
2. MODERN DÖNEMDEN GÜNÜMÜZE KİLİSE'DE KADIN	95
2.1. Papa XXIII. John: Gelenek ile Modernite Kıskaçındaki Kadın---	100
2.2. II. Vatikan Konsili: Kilise'nin Modern Dünyaya Açılan Pencesi	104
2.3. Kadınların Konsile Katılımı: Kendi Evlerinin Misafirleri.....	107
2.4. Konsil Dokümanlarında Kadın	118

2.4.1. İnsan Onuru ve Kadın-----	118
2.4.2. Evlilik Hayatı ve Kadın-----	120
2.4.3. Kilise Hayatı ve Kadın-----	124
2.5. Konsil Sonrası Yaşanan Teolojik ve Sosyo-Kültürel Gelişmeler Bağlamında Kadına Bakış-----	126
2.5.1. Papa VI. Paul: Kadının Değişen Statüsü ve Yeni Eğilimler-----	127
2.5.2. Katolik Feminist Teolojinin Ortaya Çıkışı: “Edilgen Alıcı” Durumundan “Özne” Konumuna-----	132
2.5.3. Papa II. John Paul: Yaratılış Üzerine “Yeni bir Okuma” ve “Kadını Deha”-----	140
2.5.3.1. Teo-Antropolojik Açıdan Kadın-----	141
2.5.3.2. Aile ve Evlilik İlişkileri Açısından Kadın-----	152
2.5.3.3. Kilise’deki Rollerini Açısından Kadın-----	158
2.5.4. Papa XVI. Benedict: Çağdaş Dünyanın Açılımları ve Problemlerine Karşı Muhafazakâr Bir Duruş-----	161
2.5.4.1. Teo-Antropolojik Açıdan Kadın-----	162
2.5.4.2. Aile ve Evlilik İlişkileri Açısından Kadın-----	165
2.5.4.3. Kilise’deki Rollerini Açısından Kadın-----	168
2.5.5. Papa Francis: Yeni Dünya Düzeni Reform Talepleri ve Atılan İlk Adımlar-----	172
2.5.5.1. Teo-Antropolojik Açıdan Kadın-----	173
2.5.5.2. Aile ve Evlilik İlişkileri Açısından Kadın-----	176
2.5.5.3. Kilise’deki Rollerini Açısından Kadın-----	180

3. KADINLARLA ALAKALI GÜNCEL TARTIŞMA KONULARI: MEYDAN OKUMALAR KRİZLER VE YANITLAR-----

3.1. Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Teorisi: Biyolojik Gerçeklikten Kültürel Koşullanmaya Cinsiyetin Yapıbozumu-----	187
3.1.1. “Tamamlayıcılık” Üzerine İnşa Edilmiş bir Teo-Antropoloji: Kilise’nin Toplumsal Cinsiyet Teorisine Bakışı-----	194
3.1.2. Teolojik Antropolojinin Reddi: Katolik Teologların Toplumsal Cinsiyet Teorisine Bakışı ve Yaşanan Tartışmalar-----	206
3.2. Doğum Kontrolü: Katolik Kadınların Çağdaş Dünyadaki Etik İkilemi-----	210
3.2.1. Erken Dönem Kilise’den II. Vatikan Konsili’ne Doğum Kontrolüne İlişkin Tartışmalar-----	212

3.2.2. II. Vatikan Konsili'nden Günümüze Doğum Kontrolüne İlişkin Tartışmalara Kilise'den Yanıtlar-----	218
3.2.3. Kilise'nin Doğum Kontrol Yöntemlerine İlişkin Tutumuna Kendi İçinden Gelen Tepkiler-----	237
3.2.3.1. Bedenin Köleleştirilmesine Karşı Doğurganlığın Kutsanması: Yapay Doğum Kontrol Yöntemlerine Karşı Olan Katolik Teologların Görüşleri-----	241
3.2.3.2. Biyolojik Kaderin Kölesi Olmak Yerine Bedenini Kontrol Et!: Doğum Kontrol Yöntemlerini Onaylayan Katolik Teologların Görüşleri-----	244
3.3. Kürtaj: Yaşam ile Ölüm Arasındaki Önemli Tercih-----	252
3.3.1. Erken Dönem Kilise'den II. Vatikan Konsili'ne Kürtaja İlişkin Tartışmalar-----	254
3.3.2. II. Vatikan Konsili'nden Günümüze Kürtaja İlişkin Tartışmalara Kilise'den Yanıtlar-----	263
3.3.3. Hayat bir "Tercih" mi Yoksa "Hak" mı?: Kilise İçinden Kürtaja İlişkin Yükselen Sesler-----	270
3.3.3.1. Hayat Ver ve Özgürleş!: Yaşam Yanlısı Katolik Teologların Argümanları-----	271
3.3.3.2. Benim Bedenim Benim Seçimim: Kürtaj Hakkını Destekleyen Katolik Teologların Argümanları-----	281
3.4. Eşcinsellik ve Eşcinsel Birliktelikler: Kilise ve Aykırı Cinsiyet Tercihleri-----	287
3.4.1. Erken Dönem Kilise'den II. Vatikan Konsili'ne Eşcinselliğe İlişkin Tartışmalar-----	290
3.4.2. II. Vatikan Konsili'nden Günümüze Eşcinselliğe İlişkin Tartışmalar ve Kilise'den Yanıtlar-----	298
3.4.3. Kilise İçinden Eşcinselliğe Yönelik Tepkiler-----	316
3.4.3.1. Eşcinselliğe Geleneksel Reaktif Yaklaşım-----	316
3.4.3.2. Bir Köprü İnşa Etme Girişimi: Eşcinsellere Yönelik Proaktif Tavrı-----	318
3.4.3.3. İsa Mesih'in Bedeninin Eşit Üyeleri: Eşcinsellerin Kilise'ye Tam Kabulünü Savunanlar-----	321
3.5. Kadınların Rahipliğe Kabulü: İlahî Kanun Versus Cinsiyet Ayırcılığı-----	338
3.5.1. Erken Dönem Kilise'den II. Vatikan Konsili'ne Kadınların Rahipliğe Kabulüne İlişkin Tartışmalar-----	340

3.5.2. II. Vatikan Konsili'nden Günümüze Kadınların Rahipliğe Kabulüne İlişkin Tartışmalara Kilise'den Yanıtlar-----	347
3.5.3. Kilise İçinden Kadınların Rahipliğe Tayinine Yönelik Tepkiler -----	358
3.5.3.1. Havarisel Rahipliğin Baskın Normatifliği: Kadınların Rahipliğine Geleneksel Reaktif Yaklaşım-----	359
3.5.3.2. Kilise Hizmeti için Alternatif Bir Yol: Kadınların Diyakozluğa Tayinini Savunanlar -----	363
3.5.3.3. Pastadaki Çilekten Daha Fazlası Olmak: Kadınların Rahipliğe Kabulünü Savunanlar -----	367
SONUÇ -----	381
KAYNAKÇA -----	391

KISALTMALAR

bkz.	: Bakınız
çev.	: Çeviren
ed.	: Editör
haz.	: Hazırlayan
ö.	: Ölüm
M.Ö.	: Milattan Önce
M.S.	: Milattan Sonra
vd.	: ve diğerleri

